

**ЧРЕЗ
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
Г-Н РОСЕН ЖЕЛЯЗКОВ**

**ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИСИЯТА ПО
ПРАВНИ ВЪПРОСИ
Г-Н СТОЮ СТОЕВ**

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 80, ал. 1 от ПОДНС внасяме предложение за изменение и допълнение на приетия на първо гласуване Законопроект за несъстоятелност на физическите лица № 49-302-01-11 от 13.04.2023 г.

1. В чл. 2 се правят следните изменения и допълнения:

1.1. Досегашният текст става ал. 1 и в нея се създава изречение второ:
„Несъстоятелността на тези лица се урежда в отделен закон.“

1.2. Създава се ал. 2:

„(2) В случай, че за физическо лице са налице едновременно предпоставките за откриване на производство по несъстоятелност по този закон и по друг закон, прилагат се разпоредбите на другия закон.“

2. В чл. 5 се създава ал. 3:

„(3) Разпоредбите относно упражняването и редът за удовлетворяване, предвидени в този закон, не се прилагат по отношение на:

- 1. вземания, за които е учредена ипотека или залог;*
- 2. вземания за глоби и имуществени санкции;*
- 3. вземания за поправяне на вреди от непозволено увреждане;*
- 4. вземания за издръжка по закон или по договор.“*

3. В чл. 8 се правят следните изменения и допълнения:

3.1. Ал. 1 се изменя така:

„(1) Неплатежоспособност е налице, когато доходите и спестяванията на длъжника в продължение на повече от 6 месеца са недостатъчни, за да изпълни едно или повече изискуеми парични задължения на обща стойност над 30 минимални работни заплати.“

Неплатежоспособност е налице и когато в продължение на повече от 6 месеца задълженията на длъжника на обща стойност над 30 минимални работни заплати надхвърлят пазарната стойност на имуществото му.“

3.2. Създава се ал. 3:

„(1) Съдът отхвърля молбата, когато установи, че длъжникът разполага с имущество, достатъчно за покриване на задълженията, без опасност за кредиторите“.

4. В чл. 9 се правят следните изменения и допълнения:

4.1. В ал. 2 в т. 4 в края се поставя запетая и се добавя: *„включително когато е учредил вещно обезпечение (ипотека или залог) за чуждо задължение“.*

4.2. В ал. 2 се създават нови т. 9, 10 и 11:

„9. „, е сключил увреждащи сделки и действия по чл. 135 от Закона за задълженията и договорите през последните 5 години преди подаване на молбата за откриване на производство по несъстоятелност или след подаване на молбата, но преди постановяване на решение по чл. 37;

10. се е разпоредил със свое имущество на значителна стойност, при което даденото значително надхвърля по стойност полученото, през последните 5 години преди подаване на молбата за откриване на производство по несъстоятелност или след подаване на молбата, но преди постановяване на решение по чл. 37;

11. се е разпоредил със свое имущество на значителна стойност в полза на свързано лице през последните 2 години преди подаване на молбата за откриване на производство по несъстоятелност или след подаване на молбата, но преди постановяване на решение по чл. 37.“

4.3. В ал. 3 след т. 4 се поставя запетая и се добавя: *„т. 10 и т. 11“.*

5. Чл. 19 и 20 се отменят.

6. Заглавието на Раздел III на гл. II се изменя така: *„Управител в несъстоятелността (управител)“.*

7. Навсякъде в закона думата *„синдик“* се замени с *„управител“.*

8. В чл. 21 се правят следните изменения и допълнения:

8.1. Ал. 2 се изменя така:

„(2) Управителят трябва да бъде синдик, включен в списъка по чл. 655, ал. 2 т.7 от Търговския закон или съдебен изпълнител. Управителят трябва да отговаря на изискванията по чл. 655, ал. 2, т.т.1-5 от Търговския закон.“

8.2. Създава се ал. 3:

„(3) В случай на образувано изпълнително производство по реда на Гражданския процесуален кодекс, за управител се назначава съдебният изпълнител, при когото е образувано. При няколко образувани срещу длъжника изпълнителни производства за управител се назначава съдебният изпълнител, при когото е образувано изпълнително производство за събиране на най-обременителното за длъжника задължение. В тези случаи ал. 1 и ал. 2 на чл. 23 не се прилагат.“

9. В чл. 23 ал. 1 се изменя така:

„(1) Съдът назначава управител, който отговаря на изискванията, като определя и датата за встъпване на управителя в длъжност. Освен в случаите на чл. 21, ал. 3 управителят трябва да е дал предварително съгласие с нотариална заверка на подписа за назначаването си.“

10. В чл. 24 ал. 1 и ал. 3 думата „една“ се заменя с „половин“.

11. В чл. 27 думата „окръжният“ се заменя с „районният“.

12. В чл. 28 се създава ал. 3:

„(3) За установяване и изясняване на фактите и обстоятелствата по делото, съдът извършва справки в Централния кредитен регистър при БНБ, Регистъра на заведените дела при държавните съдебни изпълнители, електронната информационна система за изпълнителни дела при Камарата на частните съдебни изпълнители и при необходимост в други публични регистри и бази данни.“

13. В чл. 32, ал. 2 в б. „д“ след думата „длъжника“ се добавя запетайка и думите:

„като при последните посочва вискателя, вида и размера на задължението и наличието на обезпечение.“

14. В чл. 37, ал. 1 се добавя нова т. 7:

„7. назначава управител на несъстоятелността съгласно чл. 21.“

15. В чл. 42 се правят следните изменения и допълнения:

15.1. Ал. 1 се изменя така: *„С откриване на производството по несъстоятелност се спират изпълнителните производства срещу имуществото, включено в масата на несъстоятелността, с изключение на имуществата по чл. 193 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, имуществата, върху които е учредено вещно обезпечение (ипотека или залог) в полза на кредитор, както и имуществата, по отношение на които е обявена публична продажба по реда на Гражданския процесуален кодекс. В случай че цената не бъде доведена в законоустановения срок или*

постановлението за възлагане бъде отменено, изпълнителното производство се спира.“

15.2. Ал. 3 се изменя така:

„Постановлението за разноските по проданта се съобщава на длъжника чрез управителя. Постъпилите суми от проданта над размера на обезпечението, както и удържаните задатъци по чл. 493 от Гражданския процесуален кодекс, се внасят в масата на несъстоятелността след влизане в сила на постановлението за възлагане и след приспадане на таксите и разноските по обезпечаването и принудителното изпълнение върху съответното имущество съгласно чл. 136, ал. 1, т. 1 от Закона за задълженията и договорите. Ако постановлението за възлагане бъде отменено, изпълнителното производство се спира, като внесените суми се връщат на наддавачите с изключение на удържаните задатъци“.

16. В чл. 44 се създава изречение второ: *„Обезпечителните мерки (възбрани и запори), наложени в изпълнителното производство, образувано при съдебния изпълнител, назначен за управител, съгласно чл. 21, ал.3, както и извършените описи на имущество, ползват всички кредитори на несъстоятелността.“*

17. Чл. 45, ал. 1 се изменя така:

„(1) Кредиторите предявяват писмено своите вземания пред съда по несъстоятелността в срок до три месеца от обявяване на решението за откриване на производство по несъстоятелност, с изключение на кредиторите по чл. 5, ал.3.“

18. Чл. 59 се изменя така:

“Чл. 59. Съдът изпраща съобщение за допускането на плана заедно с покана до кредиторите, че в едномесечен срок могат да гласуват за приемане на плана или да направят възражение, за обявяване в регистъра по несъстоятелност. В поканата до кредиторите се указва формата за подаване на изявление за гласуване, както и последиците при неподаване на изявление или възражение в едномесечния срок. Длъжникът, управителят и кредиторите се смятат уведомени с обявяването на съобщението.“.

19. Чл. 60 се изменя така:

„Чл. 60. (1) Право да гласува по плана има само кредитор, чието вземане е прието или му е признато право на глас.

(2) Гласуването се извършва неписъствено чрез писмено изявление с нотариална заверка на подписа. Кредитор, който не е подал изявление за гласуване или не е направил възражение, се смята, че е гласувал за приемане на плана.

(3) Планът се приема, ако за него са гласували повече от половината от приетите вземания независимо от реда, по който се удовлетворяват.

(4) По искане на кредитори, представляващи повече от половината от приетите вземания, може да бъде решено, че управителят ще осъществява контрол върху дейността на длъжника във връзка с изпълнението на неговите задължения по приетия план.

(5) Съдът с определение утвърждава плана, след като провери условията по ал. 3 и като съобрази постъпилите възражения по чл. 61, като приемането на плана се обявява в регистъра по несъстоятелност.“

20. Чл. 61 се изменя така:

„Чл. 61. Възражение срещу предложения план може да бъде направено пред съда по несъстоятелността в едномесечен срок от датата на обявяването му. Възражение може да подаде и кредитор с неприето вземане, за което е предявил установителен иск.“

21. В чл. 100 думите *„от влизане в сила на решението на съда за утвърждаване на плана за погасяване“* се заменят с *„от най-късната дата на изискуемост на вземанията по утвърдения план за погасяване“*.

22. В чл. 102 се създава изречение второ: *„Длъжникът не може да се позовава на погасяването на задълженията преди това да бъде установено от съда с влязло в сила съдебно решение“*.

23. Чл. 107 се изменя така:

„Чл. 107. Не се погасяват при условията на чл. 100 и 101 задълженията на длъжника за удовлетворяване на вземанията по чл. 5, ал. 3, както и вземания, възникнали след откриване на производството по несъстоятелност, които са останали неудовлетворени“.

24. Създава се глава девета с чл. 110 и 111:

„Глава девета

Ограничаване и възстановяване правата на длъжника

Чл. 109 Ако след погасяване на задълженията при условията на чл. 100 и чл. 101 са останали неудовлетворени кредитори, длъжникът се лишава от правото да осъществява търговска дейност като едноличен търговец, да заема длъжността управител или член на управителен или надзорен орган в търговско дружество или кооперация, да бъде неограничено отговорен съдружник в търговско дружество и да бъде ликвидатор, прокуриснт или да заема материално-отчетническа длъжност. Длъжникът не може да иска откриване на ново производство по несъстоятелност по този закон.

Чл. 110 Правата на длъжника се възстановяват по реда и при условията на глава 51 от Търговския закон, разпоредбите на която глава се прилагат съответно спрямо длъжници – физически лица по този закон.“.

25. Създава се пар. 5:

В Закона за задълженията и договорите (...) се отменя чл. 112а.

26. Създава се пар. 6:

В Наказателния кодекс (...) в чл. 227в след думата „търговец“ се добавя „или длъжник по Закона за несъстоятелност на физическите лица“.

27. Създава се пар. 7:

Законът влиза в сила на 1 юли 2024 г.

Мотиви:

С предложените изменения и допълнения се прецизира предложението на вносителя, прието на първо четене.

Т. 1. /Изменение и допълнение на чл. 2/ В чл. 2 от законопроекта е предвидено, че законът не се прилага по отношение на физическите лица, които упражняват търговска дейност, стопанска дейност, занаят или свободна професия, когато имат задължения, произтичащи от упражняваната дейност, занаят или професия. Производството по несъстоятелност срещу лица, които упражняват търговска дейност, стопанска дейност, занаят или свободна професия, е уредено в друг закон, в случая Търговския закон.

Предложеното изменение и допълнение на чл. 2 от законопроекта цели изясняване съотношението между закона за несъстоятелност на физическите лица и закон или закони, които уреждат несъстоятелност на физически лица, но за задължения, произтичащи от упражнявана дейност, занаят или професия.

Т. 2, 17 и 23. /Изменение и допълнение на чл. 5, 45 и 107/ В чл. 16 от законопроекта е предвидено, че кредитори на несъстоятелността са лицата, чиито вземания са включени в одобрения от съда списък на приетите вземания. Тази разпоредба разкрива универсалния характер на производството по несъстоятелност на физическо лице, но представлява предпоставка за редица проблеми и рискове в практиката, както и крие възможност за злоупотреба с право. В чуждестранните законодателства, уреждащи несъстоятелност на физически лица, са предвидени определени задължения, които са изключени от режима на несъстоятелността. Това са вземания, които се ползват с особена закрила от закона или имат особено

значение от гледна точка на обществения интерес. Такива са вземанията, за които е учредено вещно обезпечение /ипотека или залог/, вземанията за издръжка на дете или бивш съпруг, вземанията за обезщетение за вреди от непозволено увреждане, вземания за глоби и някои публичноправни вземания. Действително, в чл. 107 от проекта са предвидени „изключени вземания“, които не се погасяват при условията на чл. 100 и 101. Проблемът е, че тези вземания не се погасяват, ако са включени в одобрения от съда списък на приетите вземания, т. е. на първо място те трябва да бъдат предявени и включени в списъка на приети вземания. В случай, че кредиторът по такива „изключени вземания“ е пропуснал да ги предяви в срок пред съда по несъстоятелността, то същите се погасяват – арг. чл. 92 ЗНФЛ. Считаме че тези категории вземания следва да бъдат изключени поначало от производството по несъстоятелност и от режима за упражняване и удовлетворяване на права, предвидени в закона.

Т. 3. /Изменение и допълнение на чл. 8/ За да се избегнат неясноти и затруднения в правоприлагането на бъдещата нормативна уредба е препоръчително да се прецизира дефиницията на неплатежоспособност на физическо лице за целите на ЗНФЛ, като се отчетат постиженията на правната доктрина. В облигационноправната теория се приема, че гражданската неплатежоспособност е фактическо състояние на имуществото на длъжника, при което той не може да посреща редовно задълженията си поради липса на средства. Гражданската неплатежоспособност е налице и когато активът на длъжника превишава неговият пасив. Приложимостта на производството по несъстоятелност при общ размер на паричните задължения на длъжника над 10 минимални заплати е обществено неоправдано. Предлагаме производството по несъстоятелност на физическо лице да е приложимо при общ размер на задължнялостта над 30 минимални работни заплати. По наше мнение по такъв начин би се постигнал по-добър баланс между защита интересите на длъжника и необходимостта от ангажиране на съдебната власт и обществения ресурс.

За да се избегнат злоупотреби с производството предвид редуциращия и дори освобождаващ ефект спрямо вземанията на кредиторите, следва изрично да се предвиди, подобно на чл. 631 ТЗ, че когато имуществото на длъжника е достатъчно за удовлетворяване на кредиторите, молбата за откриване на производство по несъстоятелност следва да бъде отхвърлена.

Т. 4. /Изменение и допълнение на чл. 9/ Сред основните цели, прогласени от законопроекта, са справедливо удовлетворяване на кредиторите и възможност за освобождаване на добросъвестния длъжник от заплащане на неудовлетворени вземания – чл. 3. За да се постигнат тези цели, нормативната уредба трябва да възпрепятстват недобросъвестните

длъжници, които се домогват да се освободят от заплащане на задължения, които са поели, във вреда на своите кредитори. В тази връзка хипотезите на недобросъвестност следва да се разширят. В хипотезите на недобросъвестност следва да се добавят и длъжници, които са извършили увреждащи кредиторите разпоредителни сделки или действия, тези, които са учредили вещно обезпечение за чужд дълг, както и тези, които са се разпоредили със свое имущество на значителна стойност, когато насрещната престация е явно нееквивалентна.

Т. 5, 6, 7, 8, 9, 10 и 14. /Изменение и допълнение на чл. 19, 20, 21, 23, 24 и 37 / Не е оправдано буквалното възпроизвеждане на структурата от органи и тяхното взаимодействие от материята на търговската несъстоятелност. Тази система от органи предполага компликации, произтичащи от търговска дейност, каквито тук няма, така че използването ѝ ненужно забавя и оскъпява производството.

Предвид опростения характер на производството по несъстоятелност на физическо лице и очаквания по-ограничен кръг кредитори на длъжника-физическо лице, предлагаме да отпаднат разпоредбите относно първото събрание на кредиторите и събранието на кредиторите – чл. 19 и чл. 20 и свързаните с тях разпоредби в останалата част на законопроекта. Гласуването на плана за погасяване би могло да става неприсъствено, с подаване на писмени изявления от всеки кредитор, като мнозинствата и съответно вземането на решенията да се проверяват от съдията, разглеждащ делото, в закрито заседание. Назначаването на управител в несъстоятелността следва да се извършва служебно от съда с решението за откриване на производство по несъстоятелност.

Поради сходството в дейността на съдебните изпълнители и на управителя в производството по несъстоятелност, както и връзката на вече започнати изпълнителни производства по ГПК с производството по несъстоятелност и с оглед на европейския опит е удачно да се разшири кръгът на лицата, които могат да изпълняват функциите на управител в производството. В този смисъл терминът синдик следва да се замени с управител, като управители могат да бъдат и съдебни изпълнители.

При образуване на изпълнително производство съдебният изпълнител проучва имущественото състояние на длъжника, налага обезпечителни мерки върху него и го описва, следователно, тази информация и действия следва да бъдат използвани за целите на несъстоятелността. Ето защо, считаме за уместно в този случай за управител да се назначава съдебният изпълнител, при когото изпълнителното дело е образувано, а при няколко образувани изпълнителни производства – за управител да се назначава съдебният изпълнител, при който е образувано изпълнителното производство за събиране на най-обременителното задължение на длъжника. По този начин значително ще се намалят разноските по

процедурата в интерес на длъжниците и кредиторите, които няма да заплащат проучването на имуществото, налагането на обезпечителните мерки и неговото описване.

Предлага се и намаляване на възнаграждението на управителя, като възнаграждението за отделни негови действия, както и допълнителното годишно възнаграждение да бъде в размер вместо на една на половин минимална работна заплата. Това би намалило разносните за производството и би направил възнаграждението на управителя съпоставимо с дейността му.

Т. 11. /Изменение и допълнение на чл. 27/ С оглед натовареността на съдилищата и необходимост от близост до участниците в производството, родовата подсъдност следва да бъде променена и производството да се развива пред районните съдилища.

Т. 12 и 13. /Изменение и допълнение на чл. 28 и 32/ При уредбата на подаване и разглеждане на молбата за несъстоятелност, доколкото производството по несъстоятелност е предвидено като право възможност за длъжника, но не и за кредиторите, следва да бъде разширено и конкретизирано засиленото служебно начало. Предлагаме на съда да бъде възложено правомощието да проверява изнесените в молбата и приложенията към нея факти, като извършва проверки в съответни регистри и бази данни. В тази връзка особено съществена е проверката за наличие на образувани и висящи изпълнителни производства срещу длъжника, които са от значение с оглед разпоредбите относно конкуренцията на производства. Длъжникът следва да има задължение да посочи образуваните срещу него изпълнителни производства, което да се добави като реквизит на молбата за откриване на производството, за да може съдът да съобрази това обстоятелство при назначаване на управител в несъстоятелността, както и да съобрази конкуренцията на производства. За да бъде в състояние да изпълни своите служебни функции, предлагаме на съда да се предостави достъп до Централния кредитен регистър при БНБ, до Регистъра на заведените дела при държавните съдебни изпълнители и до електронната информационна система (база данни) за изпълнителни дела при Камарата на частните съдебни изпълнители.

Т. 15 и 16 /Изменение и допълнение на чл. 42 и 44/ Съществен недостатък на законопроекта е уредбата на конкуренцията с други производства и най-вече индивидуалното принудително изпълнение по реда на Гражданския процесуален кодекс /ГПК/. В чл. 42, ал.1 е предвидено единствено изключение по отношение на имуществата по чл. 193 ДОПК и имуществата, за които има обявен купувач по реда на ГПК. Смятаме, че

трябва да се предвиди продължаване на изпълнителното производство спрямо имуществата, за които е обявена публична продажба, тъй като това би допринесло за по-голяма правна сигурност, процесуална икономия и спестяване на значителни средства. Понастоящем съществува сериозен проблем в индивидуалното изпълнение, когато по него се провежда публична продажба и се открие производство по несъстоятелност на длъжника. Възникват множество усложнения, които увреждат правата на третите добросъвестни лица - наддавачи, съответно купувачи, чиито средства се блокират за неопределено време. Това води и до компрометиране на самите публични продажби, съответно до по-малък интерес към тях и до много по-ниски продажни цени в ущърб на длъжниците и кредиторите. Със Законопроекта за изменение на ТЗ, внесен от МС и приет на първо четене от НС, тези проблеми се отстраняват, поради което предлагаме в настоящия закон да се възобнови същата уредба. Смятаме обаче за по-удачно решението да не се спират изпълнителните производства срещу имущества, за които вече е обявена публична продажба, а не само тези, за които е обявен купувач. Така заявените цели, с предложените изменения се постигат в по-голяма степен. Продължаването на изпълнение в полза на обезпечен кредитор следва да се извършва без разрешение от съда – това биха били ненужни производства, които допълнително биха натоварили съдилищата, а освен това при потребителската несъстоятелност обезпечените с ипотека или залог вземания би следвало да се изключат от режима на производството по несъстоятелност. Същевременно е подходящо да се приеме, че наложените по заварени изпълнителни дела обезпечителни мерки ползват всички кредитори на несъстоятелността, без да е необходимо налагането им отново.

Изключително важно е не само да се опрости производството по несъстоятелност на ФЛ, но и да се намали неговата цена, която ще се заплаща от българските граждани, изпаднали в тежко положение. Затова е наложително не само да се намалят възнагражденията на синдиците (управителите), но и да се използват в производството по несъстоятелност вече извършените действия от съдебните изпълнители по проучване на имуществото на длъжника, налагане на обезпечителните мерки и неговото описване. По този начин ще се спестят значително време и средства на длъжниците и кредиторите.

Т. 17. /Изменение и допълнение на чл. 45/ Предвиденият в чл. 45, ал. 1 двумесечен срок за предявяване на вземанията е твърде кратък и следва да се замени с по-дълъг – поне тримесечен, като се уеднакви със срока за предявяване на вземания по Търговския закон.

Т. 18, 19 и 20. /Изменение и допълнение на чл. 59, 60 и 61/ Поради предложеното отпадане на събранието на кредиторите като орган в производството, следва да се промени и начина на приемане на плана и подаването на възражения срещу него.

Т. 21 и 22 /Изменение и допълнение на чл. 59, 60 и 61/ Следва да се прецизира погасяването на вземанията при приключване на несъстоятелността – чл. 100, 101 и 102 от законопроекта. Условието за погасяване на задълженията по реда на чл. 100 да включват изтичане на 3-годишен срок от изискуемостта на вземанията по утвърдения план за погасяване, а не от влизането в сила на решението на съда, тъй като според сегашната редакция се ограничава възможността за разсрочване на задълженията по плана за погасяване за по-дълъг период. Следва да се включи и изрична разпоредба, съгласно която длъжникът не може да се позовава на погасяването преди да бъде констатирано от съда с влязъл в сила съдебен акт (независимо от установителното действие на това произнасяне на съда). Това би допринесло за правната сигурност и стабилност в отношенията между кредиторите и длъжника (подобно на недействителността на трудовия договор, на която страните не могат да се позовават преди същата да бъде обявена от съда – чл. 74, ал.5 от Кодекса на труда).

Т. 24 /създаване на нова глава девет – чл. 109 и 110/ Уредбата на несъстоятелността на физическите лица следва да има и санкционен характер за длъжника. В тази връзка, предлагаме да се предвиди ограничаване на правата на длъжника след приключване на несъстоятелността, ако са останали неудовлетворени кредитори, както и ред за възстановяване на правата на длъжника.

Т. 25 /създаване на пар. 5/ Едновременното прилагане на института на абсолютната погасителна давност по чл. 112а и на производството за несъстоятелност на физически лица силно ограничава възможностите за удовлетворяване на кредиторите, поради което е необходимо разпоредбата на чл. 112а ЗЗД да бъде отменена.

Т. 26 /създаване на пар. 6/ Престъплението против кредиторите по чл. 227в НК следва да има за субект всеки длъжник в открито производство по несъстоятелност, вкл. и по този закон, а не само търговец.

Т. 27 /създаване на пар. 7/ Тъй като реформата в режима на несъстоятелността е твърде значителна, следва да се предвиди по-дълъг срок за влизане в сила на закона (*vacatio legis*), за да могат правните субекти

да се запознаят с неговите разпоредби, както и да се направи нужната административна организация в съдилищата, да бъдат приети актове по прилагане на закона, както и да се изгради и започне да функционира регистърът, обслужващ тези производства.

ВНОСИТЕЛИ: